

Veelgehoorde slordigheden

Bijna iedereen verspreekt zich wel eens. Ook professionele sprekers op radio en televisie, docenten, in vergaderingen, enzovoorts. Meestal gebeurt dit zonder veel nadelen.

Soms kunnen versprekingen voor de luisteraar hilarische momenten opleveren (foneemverwisselingen) een andere keer leiden versprekingen juist tot irritante miscommunicatie.

Van broddelen is echter pas sprake als ook *frequent* diverse andere broddelsymptomen aanwezig zijn.

Foneemverwisselingen

Foneemverwisselingen kunnen tot grappige uitspraken leiden. De Engelse eerwaarde Dr. Spooner bezigde veel van zulke versprekingen, zoals ‘...and many thinkle peep so’. Zijn studenten verzamelden zulke uitspraken, en noemden deze versprekingen ‘Spoonerisms’.

Enkele voorbeelden:

- ♦ Karelpettinkje (parelpettinkje)
- ♦ Versnelde verkering (verkeerde versnelling)
- ♦ Met verkrachte eenden (met vereende krachten, Prins Bernhard)
- ♦ Gasfliberkabels (glasfiberkabels)
- ♦ Meuzekodules (keuzemodules)
- ♦ Valle bangen, bange vallen (ballen vangen)
- ♦ Op instaad stortende garage (op instorten staande garage)

Telescoping

Het in elkaar schuiven van lettergrepen (‘koonke familie’, ‘mispreesdent’) wordt telescopie genoemd. Dit fenomeen kan tot begripsverwarring leiden. Dit is vooral het geval als de ingekorte woorden onbekend zijn (jargon) bij de luisteraar. Als de betekenis van de woorden moet blijken uit de context van de zin kost dat meer luisteraandacht dan wenselijk is – de luisteraar, het publiek, de collegezaal haakt dan gemakkelijk af.

Enkele voorbeelden:

- ♦ Misterie vafnansje (Ministerie van Financiën)
- ♦ Polietsie (politici)
- ♦ Plietse (politie)
- ♦ Plietsiegent (politieagent)
- ♦ Renimeerde cardiloo (reanimerende cardioloog)
- ♦ Baas en volgpleidin (basis en vervolopleiding)
- ♦ Pfolking (bevolking of bewolking)
- ♦ Bakkoval (bankoverval)
- ♦ Sfileclaim (civiele claim)
- ♦ Fieteneem (vier atheneum)
- ♦ Ts blangrijk mbintemijn wins te balen (het is belangrijk om binnen de termijn winst te behalen)
- ♦ Ik voordeel je leuke voordeel niet (ik veroordeel je leuke vooroordeel niet)

Nachtkaarseffect

Het verzanden van de spraak aan het eind van de zin geven irritaties als belangrijke informatie wegvalt:

- ♦ 'De temperatuur zal vandaag oplopen tot een graad of 12.'
- ♦ 'Volgende week is bij ons te gast de bekende schrijver Jan Terlouw.'

Anekdotische voorbeelden van 'verkeerd verstaan'...

Emotionele reactie

'Dat zei ik je toch, ettelijke keren' werd verstaan als 'Wat zeik je toch, etter van een kerel' .
Dit gaf een emotionele reactie. .

Witje

Af en toe komt de zuster van mijn moeder – tantetje – bij ons logeren. Ze is dol op onze kleine lieve poes Witje. Na zo'n weekend brengt mijn man Wietze haar altijd naar huis.

Op een zondagavond, tante is net vertrokken, wordt Witje overreden. Een uur later bel ik tante om het droeve nieuws te vertellen.

'Heb je je moeder al gebeld?' vraagt ze.

'Welnee', zeg ik, 'jij had Witje het laatst op schoot'.

'O', zegt tante, 'ik verstond dat je Wietze zei. Nee hé, is Witje dood, nee hé. Afschuwelijk'. Waar-na tante in snikken uitbarst. (Bea Bloksma - IK@NRC.nl www.nrc.nl/krant/article82965.ece).

Verder lezen

Het boekje *Aarsrivalen, scheldkarbonades en terminale baden* (Prometheus, heruitgave najaar 2009) bevat een bonte verzameling van versprekingen en vergissingen, zie ook www.onzetaal.nl.